

УДК 339.94

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Білоус А. О.

Здобувач кафедри Міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор Кредісов А. І.

Анотація. *Міжнародний досвід показує, що в сучасних умовах виходу із фінансово-економічної кризи та загострення конкурентної боротьби між національними економіками за кращі ринки збуту, доступ до матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів одним із дієвих механізмів є регіональна інтеграція та отримання максимальних переваг від залучення в міжнародні торговельні відносини через механізм участі в різноманітних регіональних проектах. Економічна інтеграція є об'єктивним процесом розвитку стійких економічних зв'язків і поділу праці національних господарств, що близькі за економічним рівнем.*

Основою інтеграції є вимоги високорозвинутих продуктивних сил, що переросли межі національних господарств. Інтеграційний процес у своєму розвитку проходить декілька стадій, у тому числі: створення єдиного ринку з уніфікацією юридичних та економіко-технічних умов торгівлі, спрямування капіталу і робочої сили, утворення валютного та економічного союзів.

У розвинутих країнах інтеграційні процеси отримали найбільший розвиток у Західній Європі (Європейський союз) і в Північній Америці (НАФТА). Суттєвого впливу на міжнародній арені набули азійські об'єднання АТЕС та АСЕАН, поступово посилює свій вплив Митний союз ЄвразЕС (Росія, Білорусь, Казахстан). Україна опинилася між двома з них: Європейським союзом та Митним союзом ЄвразЕС (далі – Митний союз). В контексті подальшого стратегічного вибору України, варто розглянути можливі варіанти економічної інтеграції.

Ключові слова: *інтеграція, Європейський Союз, Митний союз, геополітичний вибір.*

Постановка проблеми. *Міжнародний досвід показує, що в сучасних умовах виходу із фінансово-економічної кризи та загострення конкурентної боротьби між національними економіками за кращі ринки збуту, доступ до матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів одним із дієвих механізмів є регіональна інтеграція та отримання максимальних переваг від залучення в міжнародні торговельні відносини через механізм участі в різноманітних регіональних проектах. Економічна інтеграція є об'єктивним процесом розвитку стійких економічних зв'язків і поділу праці національних господарств, що близькі за економічним рівнем.*

Основою інтеграції є вимоги високорозвинутих продуктивних сил, що переросли межі національних господарств. Інтеграційний процес у своєму розвитку проходить декілька стадій, у тому числі: створення єдиного ринку з уніфікацією юридичних та економіко-технічних умов торгівлі, спрямування капіталу і робочої сили, утворення валютного та економічного союзів.

У розвинутих країнах інтеграційні процеси отримали найбільший розвиток у Західній Європі (Європейський союз) і в Північній Америці (НАФТА). Суттєвого впливу на міжнародній арені набули азійські об'єднання АТЕС та АСЕАН, поступово посилює свій вплив Митний союз ЄврАзЕС (Росія, Білорусь, Казахстан). Україна опинилася між двома з них: Європейським союзом та Митним союзом ЄврАзЕС (далі – Митний союз).

Мета статті – аналіз можливості геополітичного вибору України в контексті її економічних та соціальних інтересів, без урахування політичної складової.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Передумови, перебіг та наслідки різних варіантів економічної інтеграції України досліджуються різними вченими як України, так і Росії та Європи. Серед вітчизняних авторів варто зазначити таких дослідників, як Мунтіян В. І. [1], Фомін І. С. [3], Козик В. В., Панкова Л. А., Мельник Л. Г., Дегтярьова І. Б. [9] та інші. Також проблема інтеграції України часто досліджується різними приватними та державними компаніями та організаціями, серед яких можна назвати Державний комітет статистики України [4], аналітична група Da Vinci AG [6], Міністерство закордонних справ України [8], Консультативно-експертна рада Митного Союзу [5].

Основні результати дослідження. В контексті подальшого стратегічного вибору України, варто розглянути можливі варіанти економічної інтеграції.

Європейська інтеграція. За останні роки відбулись позитивні зміни щодо посилення економічних інтеграційних процесів між Україною та Європейським Союзом, який виступає найбільшим надавачем двосторонньої підтримки Україні. Сфера співробітництва між ЄС та Україною дуже різноманітна: наука і технологія, вища освіта, промисловість, сільське господарство, енергетика, транспорт, телекомунікації тощо [7].

Нині в різних регіонах світу швидкими темпами розвиваються інтеграційні процеси. Одним із найяскравіших їхніх проявів, як було сказано вище, є західноєвропейська інтеграція, яка вступила у вищу фазу свого розвитку – створення єдиної європейської валютної системи. У зв'язку з цим важливе значення мають положення договору про створення валютного союзу та організації Європейської системи центральних банків, які покликані здійснювати контроль за кредитами та грошовим обігом у країнах ЄС, впроваджувати заходи, спрямовані на зниження темпів інфляції.

Європейський Союз надає гранти, економічну, технічну та фінансову допомогу у формі позик для підтримки платіжного балансу, а також виступає найбільшим інвестором в Україні [7].

У червні 1994 року між ЄС та Україною підписана Угода про Партнерство і Співробітництво, яка набрала чинності з березня 1998 року. Мета цієї Угоди – сприяння розвитку політичних, торгових, економічних та культурних відносин. Заходи, що здійснюються у сфері інституційної реформи і розвитку, зосереджуються на адаптації інституційної структури, яка сприяє розвитку суспільства на базі демократичних принципів та ринкової економіки [1].

Суть таких заходів полягає в наступному:

- сприяння адаптації українського законодавства до вимог світового ринку;
- забезпечення підтримки процесу реформ шляхом підготовки державних службовців на центральному і місцевому рівнях;
- підтримка в розробці всебічної політики зайнятості і вирішенню питань безпеки праці, а також перепідготовки та перекваліфікації працівників;
- створення підтримки в посиленні соціального захисту населення;
- підтримка розвитку системи кваліфікаційного навчання менеджменту для підтримки підприємництва в Україні.

Угодою про Партнерство і Співробітництво передбачена допомога Співтовариства у справі поступового зближення валютної політики України з політикою Європейської валютної системи. Інтеграція у світові валютні системи має стати для України стратегічно важливим напрямом, оскільки для економічних та соціальних зрушень потрібні доступ до Міжнародного капіталу та валютна стабільність.

Нині ЄС є другим найбільшим торговим партнером України після Росії, в торгівлі з якою переважає імпорт енергоносіїв. Україною підписана Угода про торгівлю з країнами ЄС, але для повної її реалізації потрібно укласти цілу низку домовленостей, зокрема у сфері стандартизації і сертифікації товарів. Україна ще не досягла такого рівня конвергенції з економікою країн Західної Європи і не може відповідати висунутим критеріям (обмеження щодо темпів інфляції, банківських процентних ставок, процентів за державними цінними паперами, обмінних курсів валют, основних параметрів податкової політики), необхідним для майбутньої валютної інтеграції на найближчий період.

Найбільшими торговими партнерами України серед країн-членів ЄС традиційно залишаються: Німеччина, Італія, Великобританія, а також Польща, Угорщина та Словаччина.

В економічних відносинах України з країнами ЄС в останні роки активізувалось секторальне співробітництво. Зокрема, активізувався діалог в енергетичній сфері щодо адаптації енергетичного законодавства України до законодавства ЄС, ратифіковано угоди про співробітництво з ЄС з питань атомної енергії та ядерної безпеки в галузі керованого термоядерного синтезу. Є певні задовільні результати в питаннях, що стосуються навколишнього середовища, транспорту, юстиції та внутрішніх справ. Розвивається міжрегіональне та транскордонне співробітництво, зокрема в рамках діючих єврорегіонів та нових транскордонних об'єднань. Підписана угода між Україною та ЄС про наукове і технологічне співробітництво та дослідження у сфері космосу. В рамках диверсифікації поставок енергоносіїв та зменшення залежності від Росії, почалися поставки природного газу з Німеччини.

Для участі в економічному і валютному союзі (ЕВС) країни, що входять до ЄС, повинні відповідати таким критеріям:

- 1) дефіцит держбюджету не повинен перевищувати 3% ВВП;
- 2) державний борг не повинен перевищувати 60% ВВП;
- 3) розмір інфляції у країні не повинен перевищувати більш ніж на 1,5 відсоткових пункти середній рівень трьох країн-членів ЄС, що досягли найкращих результатів у сфері стабільності цін;
- 4) довгострокова облікова ставка за державними облігаціями країни строком на 10 років не повинна перевищувати більше ніж на 2 відсоткових пункти середній рівень трьох країн-членів ЄС, які досягли найкращих результатів у сфері стабільності цін;
- 5) валюта країни повинна бути присутня в механізмі обмінних курсів європейської валютної системи не менше двох років [7].

Перспективними напрямками інтеграції України в економіку світового господарства є створення українських транснаціональних корпорацій, банків, торгівля об'єктами інтелектуальної власності.

Процес інтеграції України у світову економіку відбувається за умов реформування власної економіки при одночасній трансформації зовнішньоекономічних зв'язків, зокрема країнами СНД.

Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення

нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, в першу чергу на ринок ЄС.

Сьогодні Європейський Союз займає провідні позиції у світовому господарстві. На його частку припадає 41,4% світового товарного експорту та 39,8% імпорту, 42,8% експорту та 41,9% імпорту послуг. Тому для будь-якої країни співробітництво з Європейським Союзом означає можливість отримати істотні економічні здобутки, які, зрештою, сприятимуть економічному зростанню та підвищенню життєвого рівня населення. При цьому слід зазначити, що така співпраця вигідна всім сторонам [7].

Ось чому, враховуючи особливості сучасного стану економіки України, можна навести цілу низку аргументів на користь розвитку співпраці з ЄС :

1. Економічний потенціал ЄС та динаміка його розвитку сприяють великому ринку збуту товарів, а також торгівля з ЄС є важливим джерелом надходження вільно конвертованої валюти.

2. Співпраця України з Європейським Союзом необхідна для технологічного оновлення українського виробництва.

3. Вихід українських підприємств на європейський ринок має велике значення як джерело досвіду та практичних вмінь конкурувати з виробниками з інших країн.

4. Розвиток співробітництва з ЄС сприятиме повнішому використанню потенціалу України як транзитної держави, що означає збільшення надходжень від експорту транспортних послуг та розвиток відповідних галузей промисловості.

5. Однією з тенденцій сучасного промислового розвитку є формування виробничо-комерційних ланцюгів, учасниками яких є фірми та підприємства різних країн. Інтеграція українських виробників у такі ланцюги дасть можливість виходити на нові перспективні ринки збуту, раціоналізувати власне виробництво, гнучкіше реагувати на зміни міжнародної економічної кон'юнктури, забезпечувати стабільний розвиток відповідних виробництв.

6. Розвиток співробітництва з ЄС означає необхідність вводити відповідні правила і стандарти вироблення та реалізації економічної політики, поведінки первинних економічних агентів. А це, у свою чергу, сприятиме формуванню прозорого середовища виробничо-комерційної діяльності на національному ринку.

7. На європейському фінансовому ринку, який сьогодні є найбільшим у світі, Україна може мобілізувати кошти, необхідні для забезпечення макроекономічної стабільності, диверсифікуючи тим же джерела зовнішніх запозичень.

Слід зазначити окремо, що сьогодні основні товарні потоки ЄС сконцентровані в межах самого союзу. На ринок ЄС припадає 62,7% сукупного товарного експорту та 63,1% імпорту. Іншими словами, ЄС сьогодні характеризується одним з найвищих рівнів внутрішньорегіональної торгівлі. А це означає, що вихід на внутрішній ринок Європейського Союзу великою мірою визначатиметься саме якісним рівнем співробітництва України з цією інтеграційною угрупованням [7].

Разом з тим було б помилкою замовчувати або применшувати складність процесу європейської інтеграції. Зрозуміло, що він буде тривалим і непростим. Серед іншого, інтеграція в Європу означає зростання відкритості національної економіки та конкуренції з боку фірм ЄС. При цьому неминучі досить болючі наслідки для окремих секторів, виробництв і навіть регіонів. Однак потенційні здобутки і переваги європейської інтеграції перевищують можливі втрати і ризики. Це було переконливо доведено попереднім досвідом всіх без винятку європейських країн, у тому числі тих, рівень економічного розвитку яких був нижчий від середнього: від Португалії на заході до Польщі та країн Балтії на

сході, від Ірландії на півночі до Греції на півдні. Про це хронологічно свідчить досвід першої (Данія, Ірландія, Велика Британія, 1973), другої (Греція, 1981, Іспанія, Португалія, 1986), третьої (Австрія, Швеція, Фінляндія, 1995) та сучасної (Польща, Угорщина, Чеська Республіка, Естонія, Словенія, Словаччина, Мальта, Кіпр, Латвія, Литва, Румунія, Болгарія) фаз розширення Європейського Союзу [7].

Митний союз. Зовнішньоекономічна політика України характеризується балансування між західноєвропейським та східноєвропейським векторами та пошуком адекватних механізмів реалізації її економічного, трудового, ресурсного потенціалу. Оскільки країни учасниці новоствореного Митного союзу являються основними торгівельно-економічними партнерами, на які припадає третина загального експорту та імпорту України, відповідно проблема аналізу перспектив та розробки можливих ефективних механізмів інтеграції вітчизняної економіки у митний союз набуває особливої актуальності.

У березня 2013 року Аналітична група «Da Vinci AG» підготувала та опублікувала дослідження, присвячене аналізу ефективності функціонування Митного Союзу на сучасному етапі. Свіжий оперативний доповідь покликаний оцінити динаміку розвитку відносин в рамках Митного Союзу за 6-місячний період, що охоплює другий і третій квартал поточного року. Документ заснований на офіційних даних статистики МС (ЄЕК), аналізі заяв, коментарів та оцінок представителів урядових, дипломатичних та бізнес-кіл Республіки Казахстан, Російської Федерації та Республіки Білорусь щодо ситуації в національних економіках і соціальній сфері в рамках Митного Союзу.

Результати аналізу продемонстрували, що проблеми і ризики, позначені в березні 2013 року, до вересня не тільки поглибилися, а й сформували стійкі негативні тренди, які дозволяють дійти наступних висновків [6]:

1. Країни Митного Союзу демонструють зниження показників взаємної торгівлі. Так, згідно з даними перших п'яти місяців поточного року, скорочення взаємної торгівлі в рамках МС і ЄП склало 9,9% від аналогічного показника минулого року. При цьому зниження до аналогічного періоду минулого року відбувається щомісячно, що підтверджується офіційною статистикою. Найбільше падіння спостерігається в торгових показниках Казахстану та Росії. Так, у травні 2013 року торгові показники Казахстану просіли на 15,8%, Росії – на 15,1%. Це свідчить про сталий тренд скорочення внутрішньої торгівлі в МС. Незадовільна динаміка у торгівлі країн-членів МС обумовлена сировинним характером експорту і низькою конкурентоспроможністю несировинних товарів. Основною проблемою товарообігу між членами МС є невелика кількість товарів, які учасники готові запропонувати один одному для реалізації, за винятком енергоносіїв. Крім того, посилення конкуренції внаслідок зниження цін на імпортовані товари завдає удару по деяких галузевим ринкам. Це формує умови для витіснення деяких національних виробників з ринку і недружніх поглинань.

2. Формат МС не дозволяє забезпечити рівномірний розвиток усіх учасників цього об'єднання. За оцінками підприємців бізнес-асоціацій Казахстану, всередині Митного союзу найбільшу вигоду отримують Росія і Білорусь, що підтверджується статистичними даними. На думку економістів Європейського банку реконструкції та розвитку, Митний союз негативно впливає на торгівлю Білорусі та Казахстану з ЄС і Китаєм. При цьому на сьогоднішній день сприятливий ефект від Митного Союзу в плані активізації торговельного обороту відчуває на собі тільки Росія, ставки багатьох ввізних мит у якій були знижені в результаті створення Митного союзу.

Це означає, що фактично МС стає напівзакритим ринком для товарів, вироблених у самому МС, переважно в РФ, чия вага у взаємній торгівлі МС у 2012 році склала 65,1%, а

за 5 місяців 2013 року – 62,2%. При цьому намічається тенденція до створення стійкої системи, де Білорусь, а більшою мірою Казахстан, займуть нішу сировинного приросту для економіки Росії. Вже сьогодні найчастіше продукція, яка реалізується на ринку Казахстану, виготовлена з казахстанської сировини, але часто вироблена в Росії. Більшою мірою це стосується харчової промисловості. Російські компанії скуповують в Казахстані практично всю молочну та рибну сировину, яка має цінові переваги порівняно з російською. У підсумку дешева казахська сировина перетворюється в РФ або РБ у продукт з доданою вартістю і реалізується на ринку самого Казахстану.

3. Результати звітності великих підприємств на території РФ свідчать про те, що з квітня падіння інвестицій склало більше 5%. Це побічно свідчить і є випереджальним індикатором переходу економіки РФ в рецесію.

Очікується, що уряду Росії доведеться скоротити деякі витрати бюджету. Так, обсяг доходів федерального бюджету в I півріччі 2013 склав 48,6% від прогнозованого на 2013р. обсягу, затвердженого Федеральним законом «Про федеральний бюджет на 2013 рік і на плановий період 2014 і 2015 років». При цьому Москва намагатиметься уникнути секвестру бюджету, який створить додаткову політичну напруженість в Росії.

Це означає, що Кремль зацікавлений у встановленні максимального рівня протекціонізму та імпортозаміщення як для товарів з третіх країн, так і для товарів, що походять з країн членів Митного Союзу з метою максимального завантаження потужностей російських підприємств, зростання показників бюджетних доходів і ВВП.

Аналогічна картина спостерігається в РБ. Так, обсяг ВВП РБ в січні-липні 2013 р. склав в поточних цінах 340,1 трлн. рублів і збільшився порівняно з січнем-липнем 2012 р. в порівнянних цінах на 1,4%. Прогнозом на 2013 рік, відповідно до Указу Президента Республіки Білорусь від 25 вересня 2012 року № 418, передбачено його зростання на 8,5%, що з урахуванням поточної динаміки нездійснено до кінця 2013 року.

Незважаючи на те, що фактор зближення України з ЄС дійсно присутній в мотивах поведінки Росспоживнагляду, базовими економічними причинами введення загороджувальних бар'єрів Росією є саме криза розвитку і торгівлі в самому МС. Це підтверджується тим, що останнім часом крім українських товарів під загороджувальні бар'єри потрапляла продукція інших країн, зокрема, ЄС. Так, 12 серпня 2013 Россільгоспнагляд повідомив про проведення перевірки 6 підприємств з виробництва продукції тваринного походження в Туреччині: трьох – з виробництва молочної продукції та трьох – з виробництва риби, рибо- і морепродукції). У той же день Россільгоспнагляд ввів тимчасові обмеження на поставки в Росію продукції новозеландської компанії Fonterra через збудника ботулізму. 15 серпня 2013 зі списку постачальників продовольства в Митний союз були виключені 133 підприємства Німеччини «у зв'язку з численними виявленнями в ході лабораторного моніторингу на безпеку порушень вимог Росії і Митного союзу, а також системними недоліками, зафіксованими під час перевірок німецьких підприємств» [6].

У 2013 р. російські чиновники пред'являли претензії до якості польських продовольчих товарів і до польських постачальників. Під удар потрапила спочатку польська свинина, а дещо пізніше польські овочі та фрукти у зв'язку з нібито наявністю в імпортній плодоовочевій продукції нітратів і пестицидів. При цьому Москва не підтверджує свої звинувачення конкретними фактами практично в жодному з випадків введення обмежень.

Необхідно підкреслити, що активізація російсько-польських торгових претензій відбувається на тлі зростання в першому півріччі 2013 експорту з Польщі до Росії на 12,8% (3,9 мільярда євро), тоді як обсяг імпорту російських товарів до Польщі скоротився на 12,4% (до 9,5 мільярда євро). Падіння було викликано в першу чергу зниженням світових цін на нафту і газ, які Варшава в основному купує у росіян [6].

Це підтверджує наші висновки про те, що введення торгових санкцій відносно економічних партнерів Москва вживає для приховування і вирівнювання негативних та кризових явищ у власній економіці та економіці МС.

Вигоду від даного об'єднання отримали виключно представники фінансово-промислових груп, орієнтованих на сировинні ресурси: нафта, газ, метал, зерно. Це суперечить твердженням про зацікавленість країн Митного Союзу у розвитку високотехнологічних секторів економіки. Так, у структурі взаємної торгівлі галузь машинобудування займає лише 19,2%. При цьому на частку РФ припадає 15,7% торгівлі товарами цієї групи, Казахстану – 8,9%, РБ – 31,3%. У динаміці за перше півріччя до аналогічного періоду минулого року торгівля цією групою товарів продемонструвала падіння на 6,6%. Аналіз даних свідчить про те, що обсяг ринку високотехнологічного машинобудування МС обмежений [6].

При неможливості конкурувати з провідними світовими виробниками на зовнішніх ринках єдиним сценарієм на ринку МС є укрупнення, поглинання і витискування частини виробників. Ситуація тільки посилиться, якщо в МС увійдуть нові члени, що виробляють схожі товари. Особливо це стосується України, підприємства якої являються прямими конкурентами підприємств з Білорусі та Росії, наприклад, у сфері харчової та хімічної промисловості, металургії, а також машинобудування. У подібних умовах рівень інтенсивності поглинань і укрупнень зросте в кілька разів. Цей процес проходитиме на тлі інтенсифікації корпоративних конфліктів, які в кінцевому підсумку майже напевно переростуть у політичне протистояння.

Створення МС призвело до зростання цін на окремі групи товарів. Це відбувається з одного боку через те, що зростання митних тарифів призводить до зростання цін на товари, імпортовані з третіх країн. А з іншого боку, через вирівнювання цін всередині МС. Як результат, Казахстан змушений вдаватися майже до фіксації цін на соціально значущі товари, вводити державне регулювання цін. На ринку спостерігається істотне зростання першочергових товарів на тлі зниження купівельної спроможності. Так, в РБ спостерігається постійний високий зростання інфляції, який за підсумками 2013 року склав 36,1% [6].

Висновки. Виходячи із наведеної вище статистичної та аналітичної інформації, очевидним є висновок про доцільність та необхідність поступової інтеграції України до Європейського Союзу. Даний інтеграційний шлях не буде для України легким, однак варто враховувати довгострокові переваги європейської інтеграції.

Список використаної літератури

1. Мунтиян В. И. Стратегия развития взаимодействия Украины с таможенным союзом Республики Беларусь, Республики Казахстан и Российской Федерации // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: сборник научных трудов – Донецк : ДонНУ, 2011.
2. Глазьев С. Ю. Таможенный союз Белоруссии, Казахстана и России: запуск механизмов / С. Ю. Глазьев // Российский экономический журнал. – 2009. – № 11-12.
3. І. С. Фомін. Особливості позиції України щодо вступу до СОТ держав-учасниць митного союзу ЄВРАЗЕС // Теоретичні та прикладні питання економіки: збірник наукових праць – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011.
4. Державний комітет статистики. Статистична інформація: Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами за 2012 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

5. Консультативно-експертний совет Таможенного союза. Предварительная макросценарная оценка экономического эффекта от вступления Украины в Таможенный союз. [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.sovet-ts.ru/poleznie_materiali/poleznie_ssilki/predvaritel'naya_makroscepnar'naya_ocenka_ekonomicheskogo_effekta_o.
6. Аналитическая группа Da Vinci AG. Оперативный доклад. Об эффективности функционирования Таможенного Союза на современном этапе. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://ru.davinci.org.ua/news.php?new=493&offset=1&allev&ev>.
7. Интеграция в ЕС: опыт Польши и вызовы для Украины. Алексей Молдован, «Зеркало Недели». [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://charter97.org/ru/news/2013/10/4/76895>.
8. Аналітичний звіт Міністерства закордонних справ України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/european-integration/ua-eu>.
9. Л. Г. Мельник, І. Б. Дегтярьова, О. В. Кубатко. Україна та ЄС: передумови та вектори соціально-економічної інтеграції: навчальний посібник / Л. Г. Мельник, І. Б. Дегтярьова, О. В. Кубатко – Суми: Сумський державний університет, 2012.

INTEGRATIONAL PERSPECTIVES OF UKRAINE IN MODERN ECONOMIC CIRCUMSTANCES

Bilous A. O.

Doctoral candidate in International business, Institute of International Relations of Kyiv National Taras Shevchenko University.

Scientific tutor: Kredisov A. I., Doctor of Economics, Professor.

Abstract. *International experience shows that in today's exit from the economic crisis and increased competition between national economies for the best markets, access to material, financial and intellectual resources, one of the most effective mechanisms is regional integration and maximization the benefits of engaging in international trade relations through the mechanism of participation in various regional projects. Economic integration is an objective process of strong economic ties and the division of labor in national economies that are similar in economic terms.*

The basis of the integration requirements are highly productive forces that have grown beyond national economies. Integration process goes through several stages, including: creation of a single market with harmonization of legal, economic and technical conditions of trade, orientation of capital and labor, formation of monetary and economic union.

In developed countries, integration processes have received the greatest development in Western Europe (European Union) and North America (NAFTA). Asian associations, such as APEC and ASEAN, have a significant impact on the international scene, Customs Union of EurAsEU (Russia, Belarus, Kazakhstan) gradually increases its influence. Ukraine was caught between two of them, the European Union and the Customs Union of EurAsEU (hereinafter – the Customs Union). In the context of further strategic choice of Ukraine, it is necessary to consider the possible economic integration.

Key words: *integration, European Union, Customs Union, geopolitical choice.*

Referances

1. Muntijan V. I. Strategija razvitija vzaimodejstvija Ukrainy s tamozhennym sojuzom Respubliki Belarus', Respubliki Kazahstan i Rossijskoj Federacii // Problemy razvitija vneshnejekonomicheskijh svjazej i privilechenija inostrannyh investicij: regional'nyj aspekt: sbornik nauchnyh trudov – Doneck : DonNU, 2011.
2. Glaz'ev S. Ju. Tamozhennyj sojuz Belorussii, Kazahstana i Rossii: zapusk mehanizmov / S. Ju. Glaz'ev // Rossijskij jekonomicheskij zhurnal. – 2009. – № 11-12.

3. I. S. Fomin. Osoblyvostipozytsiyi Ukrayiny shchodo vstupu do SOT derzhav-uchasnyts' mytnoho soyuzu YeVRAZES // Teoretychni ta prykladni pytannya ekonomiky: zbirnyk naukovykh prats' – K. : Vydavnycho-polihrafichnyy tsentr «Kyyivs'kyi universytet», 2011.
4. Derzhavnyy komitet statystyky. Statystychna informatsiya: Neohrafichna struktura zovnishn'oyi torhivli Ukrayiny tovaramy za 2012 r. [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Konsul'tativno-jekspertnyy sovet Tamozhennogo sojuza. Predvaritel'naja makroscenarnaja ocnka jekonomiceskogo jeffekta ot vstuplenija Ukrainy v Tamozhennyj sojuz. [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: http://www.sovet-ts.ru/poleznie_materiali/poleznie_ssilki/predvaritelnaya_makroscenarnaya_ocnka_ekonomiceskogo_effekta_o.
6. Analiticheskaja gruppa Da Vinci AG. Operativnyy doklad. Ob jeffektivnosti funkcionirovanija Tamozhennogo Sojuza na sovremennom jetape. [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: <http://ru.davinci.org.ua/news.php?new=493&offset=1&allev&ev>.
7. Integracija v ES: opyt Pol'shi i vyzovy dlja Ukrainy. Aleksej Moldovan, «Zerkalo Nedeli». [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: <http://charter97.org/ru/news/2013/10/4/76895>.
8. Analitichnyy zvit Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrayiny. [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupu: <http://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/european-integration/ua-eu>.
9. L. H. Mel'nyk, I. B. Dehtyar'ova, O. V. Kubatko. Ukrayina ta YeS: peredumovy ta vektory sotsial'no-ekonomicchnoyi intehtratsiyi: navchal'nyy posibnyk / L. H. Mel'nyk, I. B. Dehtyar'ova, O. V. Kubatko – Sumy: Sums'kyi derzhavnyy universytet, 2012.

ИНТЕГРАЦИОННЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ УКРАИНЫ В СОВРЕМЕННЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ УСЛОВИЯХ

Белоус А. А.

Соискатель кафедры Международного бизнеса Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Научный руководитель: доктор экономических наук, профессор Кредисов А. И.

Аннотация. *Международный опыт показывает, что в современных условиях выхода из финансово-экономического кризиса и обострения конкурентной борьбы между национальными экономиками за лучшие рынки сбыта, доступ к материальным, финансовым и интеллектуальным ресурсам одним из действенных механизмов является региональная интеграция и получение максимальных преимуществ от привлечения в международные торговые отношения через механизм участия в различных региональных проектах. Экономическая интеграция является объективным процессом развития устойчивых экономических связей и разделения труда национальных хозяйств, которые близки по экономическому уровню.*

Основой интеграции являются требования высокопроизводительных сил, переросших рамки национальных хозяйств. Интеграционный процесс в своем развитии проходит несколько стадий, в том числе: создание единого рынка с унификацией юридических и экономико-технических условий торговли, направления капитала и рабочей силы, образования валютного и экономического союзов.

В развитых странах интеграционные процессы получили наибольшее развитие в Западной Европе (Европейский союз) и в Северной Америке (НАФТА). Существенного влияния на международной арене получили азиатские объединения АТЭС и АСЕАН, постепенно усиливает свое влияние Таможенный союз ЕвразЭС (Россия, Беларусь, Казахстан). Украина оказалась между двумя из них: Европейским союзом и Таможенным союзом ЕвразЭС (далее – Таможенный союз). В контексте дальнейшего стратегического выбора Украины, следует рассмотреть возможные варианты экономической интеграции.

Ключевые слова: *интеграция, Европейский Союз, Таможенный союз, геополитический выбор.*